

3.3.1.i TURISME I LLEURE

La importància de les activitats recreatives i turístiques basades en l'ús de recursos biològics és creixent. A escala mundial el turisme amb interès específic pel medi natural ha crescut entre un 20 i un 25 % anual durant els anys noranta; als Estats Units d'Amèrica 109 milions de ciutadans de més de 16 anys van realitzar l'any 1990 algun tipus d'activitat recreativa relacionada amb els recursos biològics. També s'ha de tenir en compte la creixent rellevància dels segments de mercat especialitzats en aquesta mena de productes, uns 9 milions de turistes internacionals en espais naturals de muntanya a Europa l'any 1993, i l'existència de canals de comercialització específics en els principals països europeus emissors de demanda.

A Catalunya, tot i els avenços realitzats en els últims anys, l'aprofitament dels recursos biològics per al desenvolupament i la comercialització de productes recreatius i turístics és encara molt incipient. Al fet que les persones interessades per la natura són les que menys utilitzen operadors per a la contractació dels seus viatges i agents per a la realització de les activitats (només un 20 % front a un 50 % en la resta de modalitats turístiques segons l'*European Travel Monitor*), s'hi ha de sumar l'escassa presència en el mercat turístic convencional català de programes i propostes específiques que facilitin i racionalitzin l'acostament dels ciutadans i dels visitants als recursos biològics.

Tot i les precaucions que s'han de prendre a l'hora de fer qualsevol generalització, estudis disponibles per als EUA permeten pensar, de totes maneres, en una tendència creixent a l'ús de recursos biològics amb finalitats recreatives per part de la població. En concret, les relacions empíriques entre renda, educació, lloc de residència rural o urbana i tipus d'activitats recreatives al aire lliure han permès preveure, per al cas nordamericà, increments del 63 % en el nombre de persones interessades en la pesca i de fins al 142 % de persones interessades en activitats recreatives en medi natural no consumptives entre els anys 1985 i 2040.

Activitats com l'observació i la fotografia permeten aprofitar de manera incruenta els recursos biològics a partir de la creació de productes que satisfan el turista a partir de la simple contemplació. Tanmateix, la major part dels usos recreatius i turístics d'aquesta mena que es donen a Catalunya es realitzen al marge de l'existència de productes específics en els circuits comercials convencionals. Més enllà de l'aproximació lliure al medi natural, que es la majoritària, han començat a aparèixer a Catalunya des de finals dels anys vuitanta, productes recreatius de contingut botànic o zoològic.

La millora en la gestió dels usos públics de l'espai en els parcs naturals i zones protegides, la multiplicació d'empreses d'educació i guiatge ambiental i la progressiva transformació de les motivacions i comportaments de la població durant els períodes de lleure han propiciat una certa eclosió d'iniciatives que, de tota manera, posen en el mercat productes recreatius més propers a l'educació ambiental que a les necessitats dels mercats turístics.

Més incipient ha estat fins ara, el desenvolupament de productes específicament turístics basats en l'observació de animals. Solen ser productes destinats a segments de demanda concrets que hi participen en grups reduïts durant determinades èpoques de l'any. Els volums de demanda que, de moment, mouen aquests productes són relativament baixos. Deficiències en el disseny dels productes i, especialment, en la seva comercialització explicarien una part de les dificultats que tenen els seus promotors.

Tot i que donen resposta a altres motivacions, l'observació de recursos biològics també es realitza a Catalunya en equipaments que mantenen espècies animals o vegetals ex situ com zoològics, aquaris, parcs i ecomuseus.

Els principals usos recreatius i turístics consumptius de recursos biològics que es poden identificar a Catalunya són la pesca, la caça i la recol·lecció, especialment de bolets. Si bé les dues primeres estan regulades administrativament i, fins i tot promogudes per la pròpia Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya, la recol·lecció de bolets, probablement l'activitat recreativa consumptiva més generalitzada, no compta, fins ara, amb un sistema específic de gestió administrativa. Malgrat aquesta diferència, es tracta, en termes generals, de tres activitats que són realitzades a Catalunya majoritàriament per la pròpia població catalana i de forma lliure. En el cas de la pesca es pot parlar, de tota manera, de l'existència de productes que es comercialitzen en els mercats turístics especialitzats, tant a Catalunya com en altres zones emissores de turistes a Espanya i Europa.

L'afluència a les diferents àrees de caça controlada és fonamentalment local. Això no vol dir que no hi pugui haver espais amb afluència de fins a un 20 % de caçadors estrangers. La presència de turistes, ja siguin catalans, espanyols o estrangers, augmenta a les set Reserves Nacionals de Caça existents a Catalunya. Es tracta, en qualsevol cas, de volums d'afluència que, encara que baixos, poden tenir una certa incidència directa en les economies turístiques locals. Ara bé, malgrat la presència de caçadors forans, el paper dels operadors del sector en la comercialització d'aquesta activitat ja sigui en origen o un cop a la destinació és, en termes generals, reduït.

Finalment, pel que fa a la recol·lecció de bolets, tot i que existeixen empreses que la inclouen en el seu catàleg, aquesta és un activitat extensiva que genera múltiples desplaçaments curts que normalment no impliquen estada en els llocs de destinació i que es realitzen durant curts períodes de temps a l'any. Existeix molt poca informació general i contrastada sobre la recol·lecció de bolets com a pràctica recreativa a l'aire lliure d'ampli espectre social i sobre el seu impacte econòmic i turístic en les economies locals.

Objectius a assolir:

- Garantir que l'ús de la diversitat biològica com a recurs per al desenvolupament del turisme i el lleure es faci de forma sostenible, tot establint els corresponents mecanismes de gestió per permetre la satisfacció dels turistes i evitar els efectes perjudicials que pot comportar l'ús dels recursos biològics i la freqüentació i del medi natural.
- Fomentar el disseny de productes turístics i de lleure basats en els recursos biològics, de manera que s'evitin els possibles impactes, que s'aconsegueixi l'eficiència econòmica associada al seu ús i que es contribueixi al suport de la conservació de la diversitat biològica.
- Incrementar la presència en el mercat turístic convencional de programes i propostes específiques que facilitin i racionalitzin l'acostament dels ciutadans i dels visitants als recursos biològics, i donar suport a l'establiment de canals de comercialització consolidats dels productes recreatius i turístics basats en els components de la diversitat biològica
- Afavorir l'observació de recursos biològics en equipaments que mantinguin espècies animals o vegetals *ex situ*, com zoològics, aquaris, jardins botànics, parcs i ecomuseus, de forma que complementin les activitats en el medi natural i que integrin els aspectes lúdics i recreatius amb els informatius i formatius.
- Aconseguir major informació sobre l'evolució, les tendències i les demandes de l'ús recreatiu i turístic de la diversitat biològica a Catalunya, els beneficis socials i econòmics que comporta, l'impacte que genera i possibles noves estratègies de gestió.